

Asia: VN/18125/2025

Ehdotus hallituksen esitykseksi taiteen perusopetuksesta annetun lainsäädännön uudistamiseksi

1 § Taiteen perusopetuksen tarkoitus ja tavoitteet

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Meri-Helsingin musiikkiopisto katsoo, että lain tarkoituksen ja tavoitteiden tulee selkeästi asettaa lapset ja nuoret ensisijaiseksi kohderyhmäksi. Taiteen perusopetuksen ydintehtävä on tarjota heille mahdollisuus pitkäjänteiseen, laadukkaaseen ja tavoitteelliseen taideopetukseen, joka tukee kasvua, luovuutta, yhteisöllisyyttä ja kulttuurista osallisuutta.

Lakiesityksessä korostetaan saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta, mutta tavoitteisiin tulee kirjata nimenomaisesti, että oikeus taiteen perusopetukseen ei saa riippua perheen varallisuudesta, asuinalueesta eikä siitä, toimiiko oppilaitos valtionosuusjärjestelmän piirissä vai ei. Erityisesti kasvukeskuksissa, kuten Helsingissä, kysyntä on huomattavan suurta, ja myös suuret, ei-VOS-oppilaitokset kantavat merkittävää vastuuta tarjonnasta. Lain tulee tunnistaa tämä tosiasia, jotta saavutettavuus ei heikkene.

Tavoitteissa pitää tunnistettaa taiteenalojen erityispiirteet. Esimerkiksi musiikissa yksilöopetus ja oppilaan oma harjoittelu ovat keskeinen osa oppimisprosessia ja laadukasta taiteen perusopetusta.

3 § Opetussuunnitelma, oppimäärän mitoitus ja laajuus

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Meri-Helsingin musiikkiopisto katsoo, että ehdotettu oppimäärän laajuus on liian suuri ja voi heikentää saavutettavuutta erityisesti musiikin opetuksessa.

Lakiesityksen mukaan oppimäärä olisi 50 opintopistettä (työryhmän ehdotuksen mukaisesti noin 1000 tuntia), mutta tämä vastaa huomattavasti laajempaa työmäärää kuin nykyinen yleinen oppimäärä. Liian suuri kokonaislaajuus tekee opiskelusta raskaampaa ja voi sulkea harrastamisen ulkopuolelle monia lapsia ja nuoria, joilla ei ole mahdollisuutta tai halua sitoutua näin vaativaan opintopolkuun.

Musiikin oppimisessa pitkäjänteisyys ja oma harjoittelu ovat keskeisiä, mutta jos laajuus mitoitetaan vain opetustuntien kautta eikä huomioida omaehtoista harjoittelua oikein, riski on, että kokonaiskuorma kasvaa liian suureksi. Tämä voi vähentää aloittavien ja harrastuksensa ylläpitävien lasten ja nuorten määrää ja heikentää saavutettavuutta erityisesti niissä perheissä, joissa resurssit ovat rajalliset.

Mielestämme oppimäärän tulee olla riittävän joustava ja mahdollistaa eritasoinen sitoutuminen.

4 § Kunta koulutuksen järjestäjänä

Valitse sopivin

Kannatan muutetuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Meri-Helsingin musiikkiopisto pitää tärkeänä, että taiteen perusopetusta voidaan järjestää monimuotoisesti eri toimijoiden voimin, mutta katsoo, että pykälän nykyinen muotoilu ei turvaa riittävästi jo olemassa olevien oppilaitosten toimintaa, jos uusia valtiosuuspäätöksiä ei tehdä.

Lakiesityksen mukaan opetusta voidaan järjestää järjestämisluvan perusteella. Tämä on sinänsä selkeää, mutta jos ministeriö ei lisää uusia järjestämislupia eikä rahoitusta, riskinä on, että kunnat eivät velvoitu tukemaan alueensa nykyisiä toimijoita, vaikka niillä olisi suuri merkitys lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksille.

Erityisesti kasvukeskuksissa on paljon suuria, laadukasta taiteen perusopetusta tarjoavia oppilaitoksia, jotka eivät saa valtiosuutta. Jos niiden jatkuvuutta ei turvata, saavutettavuus heikkenee ja harrastusmahdollisuudet vähenevät.

Pykälän tulisi velvoittaa kuntaa huolehtimaan tarjonnan jatkuvuudesta ja saavutettavuudesta myös silloin, kun alueella toimii ei-VOS-oppilaitoksia, jotta lasten ja nuorten oikeus taiteen perusopetukseen toteutuu. Pelkkä järjestämisluvan myöntämisen sääntely ei riitä, jos valtion rahoitus ei kasva.

5 § Koulutuksen järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Meri-Helsingin musiikkiopisto kannattaa pykälän tavoitetta turvata laadukas, oppilaslähtöinen ja yhdenvertaisesti saavutettava taiteen perusopetus. Pidämme hyvänä, että opetuksen järjestäjille asetetaan velvoite edistää yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta.

Katsomme kuitenkin, että pykälän velvoitteet jäävät liian yleisiksi. Saavutettavuus ei toteudu pelkästään hyvän tahtotilan tasolla, jos rahoitusmalli ei tue eri alueiden erilaisia tarpeita. Erityisesti kasvukeskuksissa kysyntä on suurta, ja monet lapset ja nuoret jäävät jonottamaan, koska oppilaspaikkoja ei ole riittävästi.

Pykälässä tulisi selkeämmin todeta, että opetuksen järjestämisessä on huomioitava alueellinen kysyntä ja lasten ja nuorten todelliset mahdollisuudet päästä opiskelemaan, riippumatta oppilaitoksen rahoitusasemasta. Lisäksi oppilasmaksujen kohtuullisuus ja perheiden taloudellinen yhdenvertaisuus ovat keskeinen osa saavutettavuutta — tämä jää nyt liian vähälle huomiolle.

7 § Koulutuksen järjestämislupa

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Meri-Helsingin musiikkiopisto pitää tärkeänä, että taiteen perusopetuksen järjestäminen perustuu selkeään lupamenettelyyn, joka varmistaa laadun ja yhdenvertaisuuden. Kuitenkin ehdotettu pykälä saattaa kaventaa nykyistä opetustarjontaa ja heikentää saavutettavuutta, jos uusia lupia ei myönnetä riittävästi eikä olemassa olevien toimijoiden asemaa turvata.

Lakiesitys antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle laajan harkintavallan lupien myöntämisessä ja muuttamisessa, mutta ei velvoita ministeriötä ottamaan huomioon alueellista kysyntää ja olemassa olevia, ei-valtionosuutta saavien toimijoiden merkitystä. Tämä on erityisen ongelmallista kasvukeskuksissa, kuten Helsingissä, joissa suuri osa lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksista toteutuu juuri näiden oppilaitosten varassa.

Jos ministeriö ei myönnä uusia lupia tai ei lisää rahoitusta, riskinä on, että kunnalla ei ole velvoitetta tukea jo toimivia oppilaitoksia, vaikka niillä olisi vakiintunut ja laadukas toiminta. Tämä voi johtaa oppilaspaikkojen vähenemiseen, maksujen nousuun ja saavutettavuuden heikkenemiseen.

8 § Koulutuksen järjestämisluvan muuttaminen ja peruuttaminen

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Pykälä antaa ministeriölle laajan harkintavallan järjestämisluvan muuttamiseen ja peruuttamiseen. Lakiin tulee lisätä selkeät, ennakoitavat perusteet ja riittävät siirtymäajat, jotta lasten ja nuorten harrastusmahdollisuudet eivät vaarannu. Luvan peruutusta ei saa tehdä ilman kuulemista ja

mahdollisuutta korjata puutteet, eikä opetustarjontaa saa supistaa alueilla, joissa kysyntä on suurta ja valtionosuutta saavien toimijoiden määrä rajallinen.

9 § Koulutuksen järjestäminen ja muu toiminta

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Meri-Helsingin musiikkiopisto pitää hyvänä, että taiteen perusopetuksen järjestäjille annetaan mahdollisuus harjoittaa myös muuta opetukseen liittyvää toimintaa, kuten projekteja, konsertteja, yhteistyöhankkeita ja yleisötyötä. Tämä tukee taidekasvatuksen vaikuttavuutta ja lisää oppilaiden esiintymis- ja oppimismahdollisuuksia.

Kuitenkin pykälässä tulisi täsmentää, että muu toiminta ei saa ohjata resursseja pois lasten ja nuorten perusopinnoista. Lain tavoitteiden mukaisesti pääpainon tulee olla laadukkaan ja saavutettavan perusopetuksen järjestämisessä.

Lisäksi on tärkeää, että oppilaiden ja huoltajien näkökulmaa kuullaan muun toiminnan suunnittelussa: esimerkiksi konserttien ja tapahtumien tulee tukea oppimista eikä lisätä kohtuuttomia kustannuksia perheille tai kuormitusta oppilaille.

Jos muuta toimintaa käytetään osana rahoituksen tai näkyvyyden vahvistamista, sen tulee olla avoimesti perusteltua ja pedagogisesti tarkoituksenmukaista.

10 § Yhteistyö

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Meri-Helsingin musiikkiopisto kannattaa yhteistyön vahvistamista taiteen perusopetuksessa silloin, kun se tuo selkeää lisäarvoa opetuksen laatuun, saavutettavuuteen ja oppilaiden oppimiskokemukseen. Yhteistyö voi auttaa jakamaan resursseja, laajentaa opintotarjontaa ja tukea lasten ja nuorten osallisuutta.

Pykälän muotoilu jää kuitenkin liian avoimeksi. Yhteistyön velvoite ei saa muodostua itseisarvoiseksi hallinnolliseksi taakaksi, vaan sen on perustuttava konkreettisiin hyötyihin oppilaille ja opetukselle. Yhteistyön muodoista ja vastuista on säädettävä selkeästi.

11 § Vastuutehtävä

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Meri-Helsingin musiikkiopisto pitää myönteisenä ajatusta, että taiteen perusopetuksen kentälle luodaan vastuutehtävä, jonka tarkoituksena on kehittää pedagogiikkaa, oppimisympäristöjä, saavutettavuutta ja yhteistyötä. Tämä voisi tuoda alalle kaivattua tukea ja rakenteellista kehittämistä.

Katsomme kuitenkin, että pykälä on muotoiltu liian yleisluontoisesti, eikä siitä käy ilmi miten vastuutehtävä valitaan ja mille kriteereille se perustuu,

miten rahoitus turvataan ja miten varmistetaan, että vastuutehtävä palvelee koko kenttää tasapuolisesti, myös niitä suuria oppilaitoksia, jotka toimivat ilman valtionosuutta, mutta joilla on merkittävä rooli saavutettavuuden turvaamisessa.

On myös tärkeää, että vastuutehtävän toteutus ei lisää hallinnollista kuormaa muille toimijoille eikä siirrä kehittämisvastuuta vain yksittäisille organisaatioille ilman riittävää rahoitusta.

12 § Valtion rahoitus

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Meri-Helsingin musiikkiopisto pitää tärkeänä, että valtion rahoitus turvaa lasten ja nuorten mahdollisuuden osallistua taiteen perusopetukseen riippumatta perheen taloudellisista resursseista. Lakiesityksessä ehdotettu uusi rahoitusmalli on kuitenkin monimutkainen ja altis tulkintaeroille, eikä se riittävästi huomioi kasvukeskusten todellista kysyntää ja ei-valtionosuutta saavien toimijoiden merkitystä.

Uusi malli yhdistää oppilasmäärään ja opetustunteihin perustuvan rahoituksen, mutta ei sisällä riittäviä kannusteita saavutettavuuden ja laadun turvaamiseen. On vaarana, että suurin osa lisäresursseista kohdentuu jo VOS-järjestelmän piirissä oleville toimijoille, vaikka merkittävä osa opetuksesta järjestetään myös ilman valtionosuutta.

Jos esitetty vähintään 10 miljoonan euron lisärahoitus ei toteudu, seurauksena on oppilaspaikkojen väheneminen, oppilasmaksujen nousu ja saavutettavuuden heikkeneminen erityisesti kasvukeskuksissa, kuten Helsingissä, joissa kysyntä on jo nyt huomattavasti suurempi kuin tarjonta. Tämä on ristiriidassa lain tavoitteiden kanssa.

13 § Henkilöstö

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Kelpoisuusvaatimukset ovat tärkeitä opetuksen laadun turvaamiseksi, mutta niiden tulee olla joustavia ja huomioida taiteenalojen erityispiirteet. Musiikissa pitkän pedagogisen kokemuksen omaavat opettajat on voitava katsoa päteviksi.

14 § Oppilaaksi ottaminen

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Meri-Helsingin musiikkiopisto pitää tärkeänä, että taiteen perusopetukseen pääsy on yhdenvertaista ja avoimilla kriteereillä toteutuvaa. Lain tulee varmistaa, että lapset ja nuoret ovat ensisijainen kohderyhmä, ja että heidän harrastusmahdollisuutensa eivät riipu perheen varallisuudesta, asuinalueesta tai oppilaitoksen rahoitusasemasta.

Lakiesityksessä sallitaan mahdollisuus painottaa tiettyjä hakijaryhmiä, mutta tämä ei saa johtaa siihen, että muut lapset ja nuoret jäävät ulkopuolelle, erityisesti kasvukeskuksissa, joissa kysyntä on suurta ja oppilaspaikkoja rajallisesti. Etusijaperusteet eivät saa heikentää harrastamisen saavutettavuutta.

Oppilaaksioton perusteiden tulee olla läpinäkyviä ja ymmärrettäviä, ja niistä on tiedotettava avoimesti. Oppilaiden yhdenvertaisuus on varmistettava myös silloin, kun oppilaitokset toimivat erilaisilla rahoitusmalleilla.

15 § Oppilailta perittävät maksut

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Pykälän nykyinen muotoilu ei riittävästi turvaa lasten ja nuorten yhdenvertaista pääsyä opetukseen, erityisesti kasvukeskuksissa, joissa kysyntä on suurta ja valtionosuutta saavien toimijoiden osuus rajallinen.

Kohtuullisuuden käsite jää pykälässä liian tulkinnanvaraiseksi. Ilman tarkempia kriteereitä perheiden maksukyky voi muodostua todelliseksi esteeksi harrastamiselle, varsinkin jos valtion rahoitusta ei lisätä ja oppilaitokset joutuvat paikkaamaan rahoitusvajetta nostamalla lukukausimaksuja.

Pykälän sallima mahdollisuus periä erisuuruisia maksuja oman kunnan ja muiden kuntien oppilailta voi myös lisätä alueellista eriarvoisuutta ja vaikeuttaa lasten ja nuorten hakeutumista laadukkaaseen opetukseen. Tämä ei tue lain tavoitetta lisätä saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta.

16 § Oppilaan osaamisen arviointi ja todistus

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Osaamisperusteinen arviointi on kannatettava tavoite, mutta se edellyttää taiteenalakohtaisia kriteereitä ja valtakunnallista yhdenvertaisuutta. Musiikissa on huomioitava yksilöopetus ja laaja oma harjoittelu osana oppimista. Arvioinnissa tulee kuulla oppilasta ja huoltajia, ja todistusten on oltava vertailukelpoisia eri oppilaitosten välillä.

18 § Tietojensaanti- ja ilmoitusoikeus

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

19 § Koulutuksen arviointi

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Koulutuksen arvioinnin tulee olla säännöllistä, taiteenalakohtaista ja läpinäkyvää. Arvioinnissa on huomioitava musiikin erityispiirteet, kuten yksilöopetus ja oma harjoittelu, sekä erilaiset järjestäjät rahoitusasemasta riippumatta. Oppilaiden ja huoltajien näkökulma sekä saavutettavuuden toteutuminen on otettava arvioinnin keskeiseksi osaksi.

Siirtymäsäännökset (lakiesityksen 22-24 §:t)

Valitse sopivin

Kannatan

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Siirtymäsäännösten on turvattava opetuksen jatkuvuus ja annettava riittävä aika sopeutua uusiin vaatimuksiin. Nykyisten toimijoiden toiminta ei saa vaarantua rahoituksen tai lupaehtojen äkillisten muutosten vuoksi, ja opettajille on taattava mahdollisuus täydentää kelpoisuuttaan. Ilman riittävää siirtymäaikaa ja lisärahoitusta (vähintään 10 milj. €) oppilaspaikkoja voi kadota ja saavutettavuus heikentyä etenkin kasvukeskuksissa.

2. Esityksen sisältämä uusi valtionrahoitusmalli. Mitä mieltä olette työryhmän esityksestä:

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Uusi valtionosuusrahoitusmalli ei riittävästi huomioi pääkaupunkiseudun valtavaa kysyntää, vaikka uusien VOS-tuntien myöntämistä ei ole tapahtunut vuosiin. Ilman vähintään 10 milj. € lisärahoitusta ja todellisen kysynnän säännöllistä tarkistamista mallin seurauksena voi olla oppilaspaikkojen väheneminen, maksujen nousu ja saavutettavuuden heikkeneminen erityisesti kasvukeskuksissa, joissa suuri osa opetuksesta on ei-VOS-toimijoiden varassa.

20 § Taiteen perusopetuksen opettajan kelpoisuus

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Taiteen perusopetuksen opettajien kelpoisuusvaatimusten tulee olla joustavia ja tunnistaa myös pitkä työkokemus ja muu taiteellinen osaaminen, jotta osaajapula ei pahene. Lakiin ja asetukseen on sisällytettävä riittävän pitkä siirtymäaika nykyisille opettajille, jotta opetuksen jatkuvuus ja lasten ja nuorten harrastusmahdollisuudet eivät vaarannu.

4. Ehdotus asetukseksi taiteen perusopetuksesta. Mitä mieltä olette työryhmän ehdotuksesta:

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Asetus on tarpeellinen lain toimeenpanon selkeyttämiseksi, mutta se on nykyisellään liian yksityiskohtainen ja lisää hallinnollista kuormaa ilman lisäresursseja. Oppimäärän laajuus ja opettajien kelpoisuusvaatimukset voivat heikentää saavutettavuutta ja pahentaa osaajapulaa erityisesti kasvukeskuksissa, joissa kysyntä on suurta ja uusia VOS-tunteja ei ole myönnetty vuosiin. Asetuksen toimeenpanolle on turvattava riittävä siirtymäaika ja lisärahoitus.

Muut kommentit ja huomiot:

Pyydämme, että kommentti aloitetaan viittaamalla työryhmän ehdotuksen lukuun, alakohtaan, kappaleeseen tai pykälään. Jos kommentti ei koske mitään tiettyä esityksen kohtaa, pyydämme, että kommentti aloitetaan sanoilla "Yleinen kommentti"

Yleinen kommentti — Lain ja asetuksen hallinnollinen kuormittavuus

Työryhmän ehdotukset lisäävät hallinnollisia velvoitteita (dokumentointi, yhteistyön sopimukset, arvioinnin raportointi) erityisesti pienille ja ei-VOS-toimijoille, joilla ei ole suuria hallintorakenteita. Jos hallinnollista taakkaa lisätään, siihen on osoitettava lisäresursseja, muuten vaarana on opetuksen väheneminen laadun kustannuksella.

Yleinen kommentti — Oppilaitosten monimuotoisuus ja taiteenalojen erityispiirteet

Vaikka laissa puhutaan taiteen perusopetuksesta yhtenä kokonaisuutena, käytännössä taiteenalojen välillä on merkittäviä eroja (esim. musiikin pitkä yksilöopetuksen traditio, tanssin fyysinen kuormitus, visuaalisten taiteiden materiaalikustannukset). Liian yhtenäinen sääntely voi heikentää alakohtaista tarkoituksenmukaisuutta.

Yleinen kommentti — Siirtymävaiheen riskit lasten näkökulmasta

Lakiesityksen siirtymäsäännökset keskittyvät järjestäjiin ja henkilöstöön, mutta oppilaan näkökulmaa jää vähälle huomiolle. Lakiin tai asetukseen tulisi lisätä turva, että lasten opinnot voivat jatkua keskeytyksettä myös silloin, kun järjestäjä vaihtuu, lupa muuttuu tai toimija menettää rahoitusta.

Yleinen kommentti — Kuntien velvoitteet ja rahoitusvastuu

Esitys ei riittävästi velvoita kuntia huolehtimaan alueensa tarjonnasta, jos valtionosuus ei riitä. Kunnilla tulisi olla velvollisuus turvata lasten ja nuorten pääsy taiteen perusopetukseen myös silloin, kun alueella toimii merkittäviä ei-VOS-toimijoita.

Koski Katja
Meri-Helsingin musiikkiopiston kannatusyhdistys ry

Lintula Laura
Meri-Helsingin musiikkiopiston kannatusyhdistys ry